

Sygn. akt III USK 560/21

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14
września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 9 marca 2021 r., sygn. akt III AUa 1612/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu
wyrokiem z dnia 9 marca 2021 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez
Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. od wyroku Sądu Okręgowego w
Legnicy z dnia 17 czerwca 2020 r., zmienił ten wyrok i oddalił odwołanie
ubezpieczonej M. K. od decyzji organu rentowego z dnia 14 lutego 2019 r.
ustalającej, że ubezpieczona jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność
gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu,
rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie

od dnia 11 maja 2015 r. do dnia 18 października 2015 r. i od dnia 17 października 2016 r.

Ubezpieczona M. K. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 9 marca 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Podniosła przy tym, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem przerwa w prowadzeniu działalności gospodarczej spowodowana stanem zdrowia (chorobą) nie może być traktowana na równi z zaprzestaniem wykonywania tej działalności, bowiem okres faktycznego przestoju w wykonywaniu pozarolniczej działalności z powodu choroby (z uwagi na stan zdrowia) stanowi element ryzyka, z którym powinien liczyć się każdy podejmujący tego typu działalność. Zdaniem skarżącej, bez głębszej analizy można zauważyć, że w okresach, kiedy nie była niezdolna do pracy, faktycznie ją wykonywała. Nie można natomiast negować faktu prowadzenia działalności gospodarczej tylko tym, iż usługi były świadczone na rzecz znajomych, działalność nie osiągnęła znaczącej skali czy też, że skarżąca nie uzyskała znaczących przychodów z niej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie

skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo

dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Przede wszystkim wniosek ten nie zawiera bowiem jakiegokolwiek wyводу o charakterze jurydycznym, który potwierdzałby widoczną *prima facie*, a więc kwalifikowaną postać naruszenia prawa. Zawarte w tym wniosku twierdzenia w istocie stanowią zaś polemikę z dokonaną przez Sąd drugiej instancji oceną zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych, z których wynika, że skarżąca zdecydowała się na zarejestrowanie działalności gospodarczej w zakresie usług porządkowych, pozostając tym czasie w zatrudnieniu pracowniczym, w ramach którego świadczyła pracę w każdym tygodniu od poniedziałku do piątku w godzinach od 9-tej do 15-tej, oraz będąc w czwartym miesiącu ciąży. Zadeklarowała też od samego początku podstawę wymiaru składek w kwocie 6.344,03 zł, podczas gdy jej łączny przychód za lata 2015-2018 wyniósł zaledwie 1.885 zł, a równocześnie ponosiła przecież koszty związane z obsługą księgową i opłacała należne składki na ubezpieczenia społeczne. Z tak poczynionych ustaleń Sąd drugiej instancji wyciągnął zatem w pełni uprawniony wniosek, że skarżąca w okresie objętym sporem w rzeczywistości nie wykonywała działalności gospodarczej, a jej celem było nie osiąganie zysku, a stworzenie tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi bez żadnego zamiaru prowadzenia zarobkowej działalności.

W tym miejscu wypada zaś podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, iż o działalności gospodarczej jako stanowiącej tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych można mówić wtedy, gdy są spełnione kumulatywnie wszystkie przesłanki wymienione w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (w aktualnym stanie prawnym w art. 3 Prawa przedsiębiorców), tj. zarobkowy charakter prowadzonej działalności, jej zorganizowany charakter i ciągłość wykonywania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127 czy z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404 i powołane tam

orzeczenia). Przesłanka zarobkowego charakteru działalności zostaje przy tym spełniona wówczas, gdy jej prowadzenie przynosi rzeczywisty zysk, a także wtedy, gdy mimo jego nieosiągnięcia, przedsiębiorca nastawiony był na uzyskanie dochodu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, oraz z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17, LEX nr 2497578). Przy czym, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 września 2020 r., II UK 353/18 (LEX nr 3106218), cechą działalności gospodarczej jest prowadzenie jej dla zysku, który powinien wystarczyć na koszty działalności, utrzymanie przedsiębiorcy i dalszy rozwój. Ubezpieczenie społeczne nie jest natomiast celem głównym działalności gospodarczej. Celem tym jest zarobek, czyli dochód pokrywający w pełni koszty działalności, w tym ubezpieczenia społecznego, a ponadto wystarczający na utrzymanie oraz rozwój przedsiębiorcy. Swoboda działalności gospodarczej nie jest równoznaczna z jej dowolnością, gdyż działalność ta podlega regulacji, co oznacza, że nie wystarcza subiektywne przekonanie i własna kwalifikacja kształtowanej sytuacji jako działalności gospodarczej. Jako tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym działalność gospodarcza podlega kontroli organu rentowego. Zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się przykładowo przez: zapewnienie kapitału, lokalu, środków biurowych, maszyn, sprzętu, technologii, zatrudnienie pracowników, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, LEX nr 2118451 i z dnia 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, LEX nr 2000382). Z kolei ciągłość działalności gospodarczej ma dwa aspekty. Pierwszy to powtarzalność czynności, tak aby odróżnić prowadzoną działalność gospodarczą od jednostkowej umowy o dzieło lub zlecenia albo umowy o świadczenie usług, które same w sobie nie stanowią lub nie składają się jeszcze na działalność gospodarczą. Przejawem działalności gospodarczej nie są działania o charakterze sporadycznym, doraźnym, okazjonalnym lub incydentalnym. Drugi aspekt, wynikający zresztą z pierwszego, to zamiar niekrótkiego prowadzenia działalności gospodarczej. Oba aspekty zależą od zachowania osoby podejmującej działalność

gospodarczą (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13, LEX nr 1444493; z dnia 21 września 2017 r., I UK 366/16, OSNP 2018 nr 7, poz. 98; z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). Ocena, czy w okolicznościach konkretnej sprawy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana należy do sfery ustaleń faktycznych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313). O tym, czy ubezpieczony podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a w konsekwencji tego mógł zgłosić się także do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, przesądza zatem ustalenie, że faktycznie prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą odpowiadającą wyżej wymienionym cechom. Chodzi więc o rzeczywiste podjęcie i prowadzenie działalności zarobkowej, wykonywanej w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z dnia 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z dnia 19 lutego 2010 r., II UK 186/09, LEX nr 590235; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533; z dnia 25 stycznia 2017 r., II UK 621/15, LEX nr 2248732). Sąd Najwyższy przyjmuje ponadto, że prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje (por. wyrok z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313 z glosą K. Stepnickiej, LEX/el 2018), choć stopień natężenia jego aktywności może być różny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404). Jak wynika z treści pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, Sąd drugiej instancji w pełni respektował taki sposób interpretacji powołanych przepisów regulujących podleganie ubezpieczeniom społecznym przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, przyjmując go za podstawę poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Również ta okoliczność przemawia zatem za przyjęciem tezy, że skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną w przedstawionym wyżej rozumieniu.

Sąd Najwyższy zauważa też, że przytoczona przez skarżącą w uzasadnieniu ocenianego wniosku argumentacja mająca uzasadniać oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, co zostało już wcześniej zasygnalizowane, stanowi w istocie niedopuszczalną w postępowaniu kasacyjnym z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. próbę podważenia dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny dowodów oraz poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych. Ogranicza się ona bowiem do przedstawienia stanu faktycznego sprawy wynikającego z dokonanej przez samą skarżącą oceny zebranego w tej sprawie materiału dowodowego. Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły właściwą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżąca nie wykazała potrzeby poddania jej skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu ze względu na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[as]